Autor Guste Santini
Petak, 11 Siječanj 2002 01:00

Ovih je dana prezentirana izjava kako će se povećati broj zaposenih do kraja mandata kkoalicije za 200.000 i istovremno se iznosi podatak kako je Hrvatska po stopi nezaposenosti «dostigla» stnje iz 1952. godine. Predsjednik Račan je u isto vrijeme prezentirao mladim ljudima na sveučilištima model po kojem bi se diplomirani studenti po zavaršetku studija zaposlili. Što je istina? Koja i kakva nas budućnost očekuje? Iznijete se informacije čine pomalo čudne i polako ali sigurno «gubi se sigurnost» što se je dogodilo a što nije. Sve izgleda dnevnopolitički. Nastavak priče je usmjeren u «kreiranje» sveopćeg nepovjerenja svih prema svima. Da li to nekome odgovara ili ne pitanje je - za ovu temu - od sekundarnog značenja.

Biti zaposlen svakako je privilegija. Ovo nije zbilja Hrvatske ovo je, nažalost, svakim danom sve prisutnija činjenica. Bti zaposen je danas nešto što je šezdesetih godina djelovalo kao besmisao ukoliko je radnik bio spreman raditi za dovoljno nisku nadnicu. Danas nadnica nije kriterij da li će netko raditi ili neće. Opećnito u uvejtima rstučeg značaja kapitalodnosa pitanje nadnice dobija sasvim novo značenje. Zašto je to tako?

U uvjetima Treće tehnološke revolucije rad dobija sasvim drugo značenje. Standardni radovi definitivno gube na značaju čime se sindikalni pokreti marginaliziraju do te mjere da se činjenice ne žele ni vidjeti. Ovome pridonose poslodavci i država koje koriste «povijesno» iskustvo i značaj sindikata. Stopa supstitucije rada kapitalom svakim danom se povećava i zato imamo rast produktivnosti i smanjenje zaposelnosti kao nužnu posljedicu tehničko-tehnološkog razvoja. Marx bi rekao stopa viška vrijednosti se povećava i potrebno radno vrijeme se smanjuje. Tek visoko stučni i kreativni rad, u koji je uložen kapital, koji je predstavnik i nosilac kapial odnosa ima sve veću vrijednost jer je potražnja za tim i takvim radom rastuća i nije ga moguće ulaganjima u obrazovanje, zbog vremenskog horizonta «proizvodnje», na strani ponude dovoljno povećati.

Prema tome, rast proizvodne nikako ne znači rast zaposlenosti. Ovo je moguće očekivati jedino u tradicionalnim industrijama u mjeri u kojoj se iste nisu restrukturirale. Prema tome, izgradnja ceste, na svoj način hvale vrijedan projekt, znači povećanje zaposlenosti ali ne i razvoj zemlje kao cjeline sa potrebnim multiplikacijama. Naprosto pitanje zapošljavanja i time rješavanja problema nezaposlenosti duže je od vremena koje bilo koja stranka ima na raspolaganju između izbora. Zaključujem da eventualno zapošljavnje od 200.000 ne mora značiti povećanje zaposlenosti jer se mora istovremeno odgovoriti na pitanje koliko je u međuivremenu zatvoreno radnih mjesta i kakva je dinamika rasta društvenog proizvoda uslijed povećanja zaposlenosti. Drugi pristup koji sugerira intervencionizam je promjena filozofije ekonomske politike i tada valja govoriti o cilju eliminiranja nezaposlenosti u najvećoj mogućoj mjeri. Da preciziram. U uvjetima intervencionizma može se definirati konkurentna sposobnost neke zemlje i stopom nezaposlenosti. Ovo znači da je zemlja to konkurentnija što je niža stopa nezaposlenosti. Samo one zemlje koje imaju najniže stope nezaposlensoti mogu dobiti prolaznu ocjenu. Ovo mjenja sve događeno i sve izjavljeno. Za ovo je potreban novi pristup za koji Hravatska danas očito nema snage.

Očekivana dinamika rasta društvenog proizvoda nikako ne idu u prlog ocjenama koje očekuju rast zaposlenosti u ovoj godini. Naprosto rast od četiri posto to neće ostvariti. Naime, postoji

značjne mogućnosti rasta privredne aktivnosi i u uvjetima smanjenja zaposlenosti. Primjera radi iako je poljoprivreda u osnovi «inferiorna» aktivnost po dohodovnosti niti jedna zemlja je nije napustila. Što više sve zemlje vode vrlo senzibilnu ekonomsku poliltiku kada je riječ o poljoprivredi i agrarnom kompleksu u djelini. Smanjenje zaposlenosti u javnom sektoru u ovoj godini je posebno pitanje i valja ga pozdraviti ukoliko ne dođe do smanjenja njegove učinkovitosti što je problem koji s obzirom na temu neću komentirati. U svakom slučaju smanjenje zaposelnosti javnog sektora je vrlo zahtjevan cilj i mora mu se vrlo odgovorno pristupiti.

Svekoliki odnosi pokazuju da se Hrvatska nalazi u ozbiljnoj krizi ma koliko mi šutjeli o tome. Naslov koji smo prepisali iz jednog dnevnika pokazuje gdje se zapravo nalazimo. Argentina i «argentine» nas prisiljavaju da ozbiljnije razmislimo gdje plovi ovaj brod.